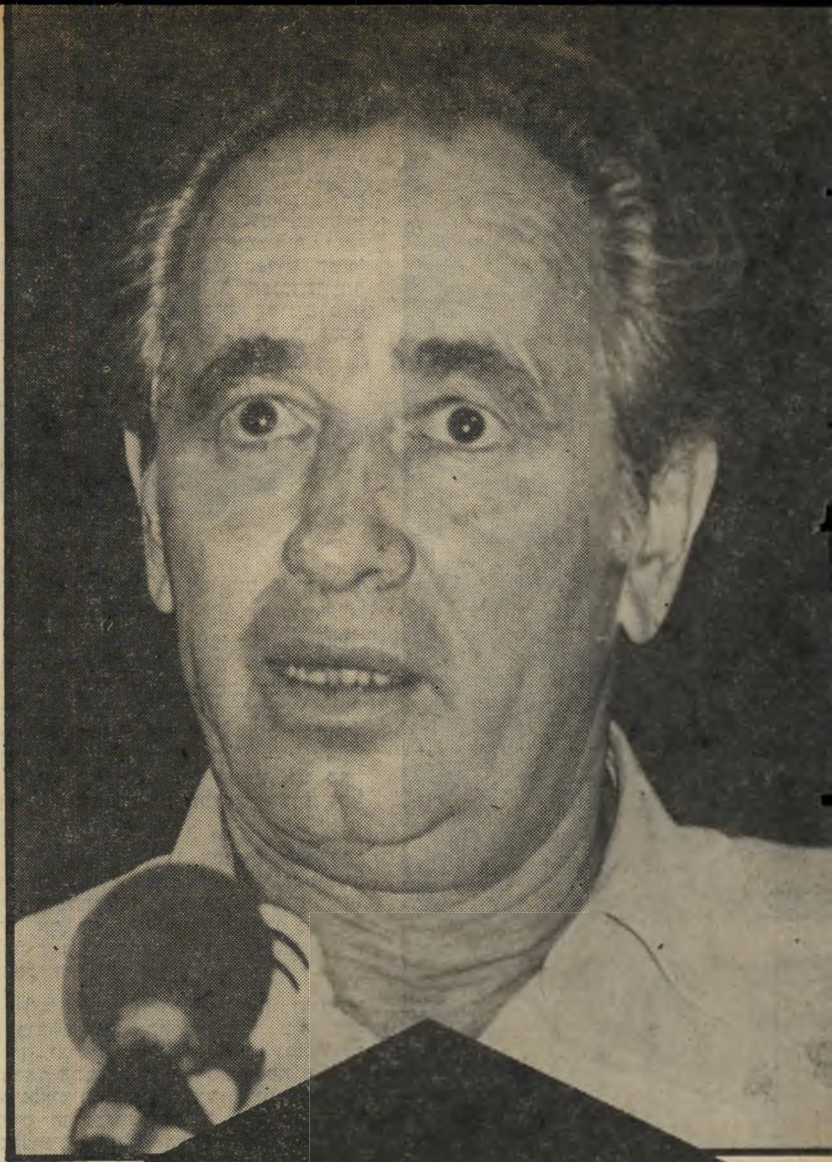

מאיש זה?

רק על מדריכו בנוער העובד, אלחנן ישי, עשה הנער פרשם רב, ובהמלצתו סודרה לשמעון סטיפנדיה ללמוד בכפר הנוער בן-שמן. לימים גמל פרס הסד למדריכו, הפך אותו לאחד המרכזיים באנשי משרד הביטחון.

משם פנה פרס אל קבוצת אלוטות, בגלילייתחתון. כמו דויד בן-גוריון מאוחר יותר, היה גם שמעון פרס רועי-צאן. חברי המשק עדיין זוכרים אותו כבעל שאיפות עזות, המתגנדר בנוצות אינטלקטואליות. באלומות מספרים עד היום את הסיפור על היום בו יצא הרועה פרס למרעה. עם עדר הפרות של המשק כשהוא מחזיק מתחת לבית-שהיו ספר קריאה רציני. עברו שעות והעדר לא חזר לרפת. החב

עסקן מפלגתי בזוי מגיל צעיר

רים שיצאו לשדה לבדוק מה קרה לרועה ולעדרו מצאו את הפרות מכלות את חלקת הגור בן-העירק ואת הרועה האינטליגנטי ישן בצילו של עץ, כשהספר הפתוח מגן על פניו כמגן מפני הזנבים. כגיבור הקיבוץ הצליח פרס הצעיר יותר מאשר כרועה בקר. בעבודתו החדשה ניתנה לפרס הזדמנות להוכיח את יכולתו במשאומתן וביצירת קשרים אישיים מועיילים. הוא לא הכיר רק את הגיבורים האחרים ואת סקידי הבנקים והמשביר

המרכזי. הוא בא במגע גם עם שליחים שעסקו בענף אחר של התנועה החלוצית: היו אלה העסקנים המפלגתיים. הימים היו ימי המאבק בתוך מפא"י, בין מפא"י כפי שהיא כיום ובין סיעה ב', שאחרי גילגולים רבים הגיעה לגילגולה הנוכחי: מפלגת אחדות העבודה. מאבק דומה התחולל גם בתוך הנוער העובד. אלא ששם היתה ידה של סיעה ב' על העליונה. מפא"י חיפשה דרך לתיקון המצב.

הגיבור הפעלתן מאלומות, בעל כוח השיכנוע, עורר את תשומת-ליבם של עסקני מפא"י. הם החליטו לנסות את כוהן בתוך הנוער העובד. עדיין היה זכור להם כיצד אירגן פרס בהיותו בבן-שמן מתחת מפא"י את תא הנוער העובד במקום, שהיה נוטה לפני כן כולו לסיעה ב'.

הבחירה הוכיחה את עצמה כמוצדקת. תוך ארבע שנים, בהן שימש כמוזכר מטעם מפא"י בהנוער העובד, שינה פרס את כפות המאזניים. אם היה בתחילה מזכיר מפא"י יחיד בתוך מוזכירות שכולה שייכת לסיעה ב', הרי בוועידת הנוער העובד שהתקיימה בשנת 1944, זכתה רשימתו של שמעון פרס לרוב קולות על רשימת נציגי סיעה ב'. על כן בא חיבוקו הפומבי של לבון בוועידת מפא"י ב-1946.

שנת 1945 היתה שנה גורלית בחייו של שמעון פרס. בשנה זו הוא נשא לאשה את סוניה גלמן בתו של מנהל הנגריה בכפר-הנוער בן-שמן, שילדה לו שלושה ילדים. בשנה זו התנסה בחוויה מסוג אחר לגמרי: יחד עם קבוצה של 14 אנשי פלמ"ח יצא למסע לאילת. בדרך חזרה נאסרו כל ה-14 על-ידי הבריטים ופרס נידון ל-14 ימי מאסר. כך שלא נכון כי לא מילא כל חלק במאבק של בני דורו נגד הכובש הבריטי. אלא שהשירות והסבל למען המולדת

אינם תמיד נשכחים. בשנה שלאחר מכן יכול היה פרס להתענג ולהינפש על-השבון העם היושב בציון והשולח את עסקניו לוועידות בחו"ל. שמעון פרס בן ה-23 היה הציר הצעיר ביותר בקונגרס הציוני ה-23 שהתכנס בבאול. שליחות לאומית זו היתה אות לבאות, כאשר שמעון פרס נודע לסובב את כדור הארץ ללא הגבלה.

השידוך הגדול, בין שמעון פרס לבין מערכת הביטחון, בא בשנת 1947. פעולות המחתרת גברו והלכו, הבריטים העבירו את ההכרעה על גורל הארץ לידי האו"ם. דויד בן-גוריון, שעד לפני זמן קצר התעניין בבעיות פוליטיות יותר מאשר בענייני ביטחון, קיבל לידייו את ההכנות לקראת המלחמה המבצבצת באופק. הוא הקים את בסיסו בבית האדום שברחוב הירקון בתל-אביב, קרא ללישכתו בשם לישכת אדמוני. את העבודה המעשית בלישכה זו עשו אנשים כמו ישראלי גלילי, שאול אביגור ולוי אשכול. כדי לדאוג לפרטים היומיומיים היה דרוש להם מזכיר. הם קראו לשמעון פרס. הקאריירה הביטחונית שלו החלה. פרס היתמנה כראש משלחת הקניות שיצאה לניו-יורק ערב הקמת המדינה, הוכיח את עצמו כסוחר ממדרגה ראשונה. משך תקופה קצרה לאחר מכן, היה קשור ישירות עם חייל לוחם. כראש שירותי חיל-הים. אולם דויד בן-גוריון מיהר להחזירו למשרד-הביטחון, הפעם כראש משלחת המישרד בארצות-הברית.

שנות העסקנות לא הוציאו ממנו את חלום ההשכלה, והוא ניצל את שהותו בארצות-הברית ללימודים בבית-הספר החדש למחקר סוציאלי בניו-יורק, הקשיב להרצאות במינהל ציבורי, באוניברסיטת הארווארד.

הוא נשאר שם עד לביקורו של דויד בן-גוריון בארצות-הברית, ב-1951. ואז חזר ארצה. כמישנה למנהל-הכללי של משרד הביטחון. העבודה בצילו הישיר של ביגיי החלה. וכעבור שנה כבר היה מנהל-כללי של משרד-הביטחון.

ה חל בתקיפה זו ניתנה לציבור הרחב ההזדמנות להכיר את שמעון פרס. אטיאט נתגלתה דמותו: דמות של כמעט צבר, אשר אכל קנוניות מיפלגותיות במסדרונות בעת שהבריו אכלו פלאפל ברחוב. ניכרה בו תכונה האופיינית לאנשי מנגנון: תמיד דבק לאדון. וכאשר דבק — היה זה ללא סייג, לכל אורך הקו.

כאשר הפך להיות ילד השעשועים של דויד בן-גוריון, החל מצטט את דויד בן-גוריון. ביגיי תקף את הציונות? פרס

יומרות אישיות ללא כיסוי

מיהר לחזור על התקפה זו, ביתר חריפות. בפני ציוני ניו-יורק, במעוזם הם. ביגיי מדבר על או"ם-שמו? פרס חזר אחריה. אחת מאגדות משרד-הביטחון מספרת על מסיבה אחת. המסיבה השנתית של עובדי המישרד. בגן-הקריה קם דויד בן-גוריון ונשא את דבריו, בהגיגו את חשיבותם של "פגום" ודברים דומים. קם אחריו שמעון פרס, והחל סוקר את פעולות המישרד בשנה שחלפה. הנהג, לאפתת כולם, ביטא את המילה פגום באותו גיב המיוחד לבן-גוריון, היינו: "פגום". רק למחרת, כאשר העירו לו על כך, הסביר לכולם שהיתה זו פליטת-פה מיקרית, כלל שלא מרצון.

מה הפלא, איפוא, ששמעון פרס נודע אז ברבים כ"קול אדוני?"

יתכן שאילו התאמץ וניצל את כישרונו נותני האישיים, היה שמעון פרס מצליח לכבוש לעצמו עמדה עצמאית משלו. אולם הוא גילה מוקדם מאוד כי הרבה יותר קל לנסוע בטרמפ במרכבתם הרעיונית והמעשית של אחרים, בייחוד שאחרים אלה הם הבוסים של המדינה. כך, למשל, הוא נהג להציג בכל הזדמנות את עצמו כ"תלמידו של ברל בצלזסון". אולם כבר מן הרגע הראשון, בו הבין לאיזה פסגות יכולה להעלותו הדבקות באדון מסויים, התחיל לבן להבין מה הסכנה בכך, שהוא תלוי בהם יותר מדי, הוא תפס כי ברגע שהאדון ייעלם — ייעלם גם הוא. או,

לכל הפחות, יבוא קץ לאמביציות שלו. לכן, כבר מההתחלה, בד בבד עם השירות לאדוניו, קבע לעצמו מטרה ברורה: ליצור לעצמו בסיס פרטי משלו. את הבסיס לא יכול היה לבנות על רעיונות, כי מעולם לא פיתה סגולה זו. נותר לו רק המנגנון, אותו הכיר היטב. הוא ניצל כל משרה, כקשר קפיצה למישרה גדולה וחשובה יותר.

ביטחוניות מפוכחת הסתער על דעת הציבור, רדף אחרי כותרות בעיתונים כאילו היה כוכבונת מתחילה בהוליווד. השם שמעון פרס הפך לשמעון פירסולמת. שמעון החל או לשחול סוכנים בעיתונות היומית, השומרים לו אמונים עד עצם היום הזה.

ככל שגבר ביטחונו האישי, וככל שמעשיו זכו לגיבוי מלא של דויד בן-גוריון, התרחב מעגל נסיונות ההשתלטות שלו. במיוחד בחר לעצמו את יחסי-החוח של המדינה. שמעון פרס ראה את עצמו כראש משרד-חץ שני, שווה בזכויותיו ובסמכויותיו למשרד-החץ הרשמי, שבראשו עומדת

כשרתחבורה קיבל מתנות מ"אגד"

גולדה מאיר. המצב הגיע לידי כך, שלפני הבחירות של שנת 1959 הודיעה גולדה מאיר, כי לא תשוב למישרדה, ואכן לא שבה עד אשר הבטיח לה בן-גוריון הגיגת כי ירסן את שאיפותיו הדיפלומאטיות של שמעון פרס.

מיקרה מגוחך במיוחד, שהתפתח כתוצאה מהתערבות זו בענייני חץ, היה קשור במכירת נשק משומש של צה"ל למדינה דרום-אמריקאית מסויימת. פרס התעלם מקיומו של משרד-החץ עד כדי כך, שלא מצא לנכון אף להודיע לו על העסקה. הפרשה נודעה למישרד-החץ רק כאשר נאלץ המטוס לנחות בחינת-אונס באל-ג'יריה, שם נעצר בידי השלטונות הצר-פתיים שחשדו כי הוא מבריה נשק למורדים.

ב תחילת 1956 העיב ענן קטן את זוהר הרקיע של שמעון פרס. היה זה חלקו בפרשת לבון. כלפי חץ, לא הראה פרס כל סימן של דאגה או הירחור בקשר לכך. אולם הוא ידע כי פיגס לבון לא סלת לו את מעשהו, כי אם להיפך: הוא מצבר את העמדה ממנה יגיה בהתקפת נגד. העמדה: ההסתדרות הכללית.

על כן יצא פרס לתקוף את ההסתדרות. בהתעטפו בגלימת הלוחם למען "ממלכת תיות", הצליח בעקרונות המקודשים ביותר של ההסתדרות — כמו קיום קופת-חולים גפרדת — שמהם שואבת ההסתדרות את כוחה הכספי והאירגוני. לבון לא שך. המלחמה שהתפתחה הסתעפה אל שך. מפא"י עצמה, פרס דיין וחבריהם פרשו למעשה מחייה הסדירים של המיפלגה, הקימה סיעה משלהם, סיעת הצעירים, שתפקידה העיקרי היה להצליף בהנהגת המיפלגה; היא יכלה לפעול בתקיפות, כי ידעה שמאחורי גבה עומד דויד בן-גוריון וכן המנגנון האדיר של בילוש, הפחדה ולחץ שהמדינה הפקידה בידיהם. זו היתה גם הקבוצה שהציעה בשעתו לבן-גוריון לערוך פוטש במדינה, לפזר את הממשלה ולהכריז על שילטון יחיד לשעת-חירום כדי "לפתור את בעיות המדינה".

ה רבה בוי דבק בשמעון פרס במהלך הקאריירה הפוליטית שלו. כיום, כשהוא לובש את מסכת איש-המוסר הקשן והמוריסבר, נוטים לשכוח הרבה מהפרשיות ששמעון פרס היה קשור אליהן בעבר בסבורו. וזכרים רק את הציר שהסכים לקבל במתנה מאגד, כשכיהן כשר-התחבורה, ואת שיגשוגה המפתיע של קריית יגיא, שכונת המגורים שבנה אחיו, הקבלן גרשון ("גיג") פרס ברמתי-אביב שנהנה מחסינות למרות שעבר לא פעם על החוק. אולם הגעשפטים של פרס התחילו הרבה יותר מוקדם. ב-1951 עם שובו של שמעון פרס (המשך בעמוד 34)